

ЕТИЧНІ СТАНДАРТИ ПРАКТИКИ КОГНІТИВНО-ПОВЕДІНКОВОЇ ТЕРАПІЇ¹

ВСТУПНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Для Української асоціації КПТ є надзвичайно важливо, щоби когнітивно-поведінкова терапія (КПТ) надавалася пацієнтам без шкоди їх психічному чи фізичному здоров'ю, з належним визнанням цінності та гідності кожної людини. Метою даних Стандартів є окреслити етичні рамки безпечної практики КПТ та сприяти їх дотриманню.
2. Для УАКПТ є важливо, що ви, як член асоціації знайомі з даними стандартами і здійснюєте свою клінічну практику в безпечний та ефективний спосіб. Ми також хочемо бути впевнені що ви підтримуєте високі стандарти власної поведінки і не робите нічого такого, що може впливати на довіру громадськості до вас або професії психотерапевта/психіатра/психолога загалом.
3. Тому при поданні вступної заяви на членство в УАКПТ ви повинні уважно ознайомитися з даними етичними стандартами та засвідчити, що ви знайомі з ними і що зобов'язуєте їх дотримуватись.

Примітка: для зручності у всьому документі терміном «пацієнт» позначається особа, яка отримує послуги, проходить консультування чи терапію методами КПТ. Синонімами можуть вважатись «клієнт» і «користувач послуг».

ОСНОВНІ СТАНДАРТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПОВЕДІНКИ ТА ПРАКТИКИ КПТ

1. **Ви повинні діяти в інтересах користувачів послуг.**
 - Ви несете особисту відповідальність за захист прав та інтересів користувачів послуг. Ви повинні поважати і враховувати ці фактори при наданні психотерапевтичної допомоги. Ви не повинні використовувати пацієнтів задля власної користі - ні сексуально, ні емоційно, ні фінансово, або в інший спосіб. Якщо ви надаєте приватні платні послуги, ви повинні чітко повідомити на початку співпраці про ціну, терміни та умови надання послуг, за які користувач послуг платить кошти. Ви не повинні у штучний спосіб збільшувати тривалість терапії чи у інший спосіб сприяти збільшенню фінансових затрат на терапію, якщо це не відповідає насамперед потребам пацієнтів. Ви не повинні нічого робити як психотерапевт, що може поставити користувачів послуг або інших осіб в небезпеку або завдати шкоди їх благополуччю.

- Ваші особисті переконання щодо психіатричного діагнозу, статті, віку, кольору шкіри, неповноправності, сексуальної орієнтації, соціального чи економічного статусу, способу життя, культури, релігії не повинні впливати на надання вами професійних послуг. Ви повинні трактувати усіх своїх пацієнтів з повагою та гідністю. Відповідно до базових засад КПТ ви маєте працювати над партнерськими стосунками і залучати пацієнтів до співпраці у процесі терапії.
- Ви повинні захистити користувачів послуг або інших, якщо ви вважаєте, що ситуація, у якій вони опинилися, становить загрозу їх життю та безпеці. Якщо ви довідуєтеся про ситуацію, яка ставить користувачів послуг в небезпеку, Ви повинні обговорити це питання зі своїм клінічним керівником, старшим колегою чи іншої відповідною особою (при вираженій небезпеці – з працівником міліції, служби захисту дітей і т.п.) для прийняття адекватних рішень щодо усунення джерел небезпеки.
- У своїй професійній діяльності Ви маєте не допускати подвійних стосунків, коли пацієнт виступає одночасно вашим студентом, працівником, супервізантом, колегою, задіяним у спільному проекті, тощо. Таким чином ви дбаєте про безпеку пацієнтів і захищаєте їх від зумисної чи мимовільної експлуатації, маніпуляції, емоційних реакцій, які можуть бути спричинені змішанням ролей і очікувань. З цією ж метою обмежуються контакти і спілкування терапевта і пацієнта поза терапевтичним процесом. Суворо забороняються інтимні стосунки, якими б добровільними вони не сприймалися як терапевтом, так і пацієнтом.

2. Ви повинні отримати інформовану згоду на лікування (за винятком надзвичайних ситуацій).

- Ви повинні зрозуміло пояснити пацієнтові пропонуванний план лікування, мету, засоби терапії, можливі ризики і наявність інших можливостей лікування. Ви також повинні пояснити йому/їй, що перша зустріч має за мету лише проведення оцінювання та діагностики, і що ви після такої зустрічі даєте лише рекомендації щодо терапії, які пацієнт має право прийняти чи ні. Ви завжди повинні переконатися, що ви отримали поінформовану згоду перед початком лікування.
- Якщо метод терапії, який ви пропонуєте у даному випадку є лише експериментальним, і не має наукових доказів його ефективності щодо даного роду проблем/розладів, ви повинні вказати на це пацієнтові.
- У деяких надзвичайних ситуаціях чи екстрених випадках ви не в змозі отримати згоду на лікування в момент, коли необхідно надати кризове терапевтичне втручання. Тому ви повинні спробувати, як лише стане можливо, отримати згоду на лікування від користувача послуг (чи інших осіб, що несуть відповідальність за пацієнта – батьків, опікунів) в найкоротші терміни.

- Для користувачів послуг, у яких неможливо отримати інформовану згоду, вам необхідно переконатися, що ваша допомога відповідає законодавству про надання психіатричної допомоги.
- Особа, яка спроможна надати згоду, має право відмовитися від лікування. Ви повинні поважати це право пацієнта. Ви також маєте переконатися, що пацієнт цілковито усвідомлює ризики відмови від лікування, особливо у випадку, коли ви підозрюєте, що існує ризик для життя пацієнта чи інших людей. Пам'ятайте, що у випадку загрози з боку наявної у пацієнта хвороби життю/безпеці пацієнта чи інших осіб, ви повинні повідомити відповідних осіб, відповідні установи/служби.

3. Ви повинні підтримувати високі стандарти діагностики та практики когнітивно-поведінкової психотерапії.

- Ви повинні гарантувати, що здійснювані вами психотерапевтичні втручання відповідають сучасним ефективним підходам когнітивно-поведінкової терапії і служитимуть в найкращих інтересах користувачів послуг та будуть скеровані на належну діагностику та терапію для пацієнтів, які звертаються до вас за допомогою.
- Ви повинні бути готовими захистити результати діагностики/терапії використовуючи доступні докази привселюдно (для прикладу в суді чи в пресі), якщо виникне така потреба.
- Ви повинні планувати і здійснювати діагностику/терапію таким чином, щоб можна було оцінити їх ефективність.
- Ви повинні обговорити і узгодити цілі та завдання діагностики/терапії з користувачами послуг з самого початку, і те, що вони можуть бути переглянуті, припинені, якщо на думку користувача вони не є корисними/оптимальними для нього. Користувач послуг може перескеруватися до іншого спеціаліста на прохання користувача, як задля праці з окремим завданням, яке не вдалося вирішити через певний обумовлений проміжок часу, або для загалом для реалізації психотерапевтичної допомоги, якщо виявилось, що отримувана терапія невідповідна/неефективна.

4. Ви повинні діяти в межах своїх знань, навичок та досвіду і, при необхідності, передати ведення даного випадку іншому спеціалісту.

- Ви повинні діяти в межах своєї професійної компетентності. Це означає, що ви повинні практикувати в галузі, в якій ви маєте належну освіту, знання та досвід.
- Якщо ви пропонуєте терапію даному пацієнту, то ви свідомі, що зможете надати йому ефективну допомогу. Це також означає, що ви повинні перескерувати його на інше лікування, якщо проблеми користувача послуг виходять за рамки вашої компетентності та можливості допомоги. Якщо ви перескеруєте пацієнта ви повинні сприяти тому, щоб це перескерування відбулося до фахівця, який має відповідну

проблемі пацієнта компетентність, і щоб пацієнт правильно зрозумів причину перескерування та те, що це здійснюється у його найкращих інтересах.

- У більшості випадків користувач послуг може просити скерування до іншого спеціаліста з метою отримання ще однієї думки щодо діагнозу та рекомендованого плану допомоги. В таких випадках ви повинні прийняти прохання пацієнта та допомогти зі скеруванням до іншого спеціаліста.
- Якщо ви отримали перескерування від іншого спеціаліста, ви повинні впевнитися, що ви правильно зрозуміли запит. Ви повинні надати допомогу/терапію лише у випадку, коли свідомі того, що вона є показаною у даному випадку і може бути ефективною щодо наявних проблем.

5. Ви повинні поновлювати ваші знання і професійні навички.

- Ви повинні бути впевнені, що ваші знання, навички і спосіб роботи з пацієнтами є доброї якості, сучасні, і відповідають межах вашої компетентності.
- Ви працюєте над власним професійним розвитком у відповідний спосіб, щоби ваша практика КПТ відповідала сучасним стандартам когнітивно-поведінкової терапії та науково-обґрунтованим, доказовим принципам.

6. Ви повинні забезпечувати конфіденційність послуг та право користувачів послуг на захист особистої інформації.

- Ви повинні поводитися з інформацією про користувачів послуг конфіденційно і використовувати її лише для тих цілей, для яких вона була надана. Ви не повинні свідомо повідомляти інформацію нікому, хто не має права доступу до неї. Винятком з цього є лише ситуації обумовлені діючим законодавством у сфері надання психіатричних послуг – відповідно ви повинні обговорити ці винятки з пацієнтом.
- Ви повинні використовувати інформацію про користувачів послуг з метою проведення терапії, або для інших цілей, якщо на це вам надав відповідний дозвіл ваш пацієнт (наприклад для проведення дослідження чи представлення випадку на супервізії). У таких випадках, ви повинні укласти угоду з пацієнтом на використання інформації в дослідницькій, навчальній чи супервізійній роботі.
- Якщо будь-які дані з терапії планується опублікувати, ви повинні дотримуватися принципу мінімального опису випадку та зміни особистих даних в інтересах захисту конфіденційності користувача послуг та унеможливлення опізнання пацієнта.
- Ви завжди повинні дотримуватися правил зберігання інформації, які б запобігали попаданню конфіденційної інформації у сторонні руки.

7. Ви повинні спілкуватися належним чином і ефективно співпрацювати з користувачами послуг та спеціалістами-практиками.

- Ви повинні вжити всіх належних заходів, щоб спілкуватися у належний та ефективний спосіб, який сприяє взаєморозумінню, з користувачами послуг. Непорозуміння та конфліктні ситуації з користувачами послуг з'ясовувати у коректний спосіб на принципах взаємної поваги та пошуку взаєморозуміння.
- Ви повинні спілкуватися відповідно, співпрацювати і ділитися своїми знаннями та досвідом з іншими практикуючими спеціалістами в інтересах користувачів послуг.
- У професійних стосунках з колегами ви повинні дотримуватися належних етичних принципів. Непорозуміння та конфліктні ситуації з'ясовувати у коректний спосіб на принципах взаємної поваги та пошуку взаєморозуміння.
- Здійснюючи наукову, публіцистичну та іншу пов'язану діяльність, Ви повинні дотримуватись законів авторського права, здійснювати відповідні посилання на авторство у друкованих чи Інтернет-ресурсах.

8. Ви повинні вести точний облік, необхідну документацію/записи сесій.

- Ведення обліку та документації є невід'ємною частиною терапії, яка є важливою як для надання якісних послуг, так і для захисту ваших прав (у випадку виникнення конфліктної ситуації, судового позову та ін.), і ви повинні вести облік та необхідну документацію щодо усіх ваших пацієнтів.
- Ви повинні додавати нові записи впродовж усього курсу надавання послуг/терапії користувачеві, а також долучати до картки пацієнта усі нові угоди між вами та ним та інші важливі документи.
- Ви повинні захищати ваші записи від втрати, знищення, пошкодження, читання іншими особами, які не мають права на це.

9. Ви повинні обмежити роботу, або припинити працювати, якщо стан вашого здоров'я впливає на вашу працездатність та здатність приймати відповідні рішення та у належний спосіб надавати психотерапевтичну допомогу.

- Ви зобов'язані вжити необхідних заходів, якщо ваше фізичне або психічне здоров'я може обмежувати вашу здатність ефективно працювати. Ви повинні звернутися за допомогою до вашого лікаря чи іншого спеціаліста, якщо підозрюєте, що стан вашого здоров'я є неналежний. У певних випадках за рекомендацією лікаря ви можете бути зобов'язані припинити працювати та отримати належне лікування задля безпеки та благополуччя вас та ваших пацієнтів.
- Якщо вам відомо, що ви хворі на певну інфекційну хворобу і можете заражати інших людей цією інфекцією, ви повинні звернутися до лікаря і діяти за його рекомендаціями, а в окремих випадках, коли хвороба є небезпечною, припинити працювати.

10. Ви повинні гарантувати, що рекламна інформація, яку ви надаєте про себе як фахівця з КПТ є достовірною.

- Якщо ви не маєте заведеної освіти у КПТ і відповідних акредитаційних сертифікатів, то ви не повинні рекламувати себе як акредитованого/сертифікованого КПТ терапевта.
- Якщо ви не маєте належної освіти та акредитації викладача/супервізора для викладання чи надання супервізій у методі КПТ, то ви не повинні представляти себе в ролі супервізора чи викладача КПТ і відповідно викладати чи надавати супервізії.
- Будь-яка рекламна інформація про вас у зв'язку з вашою професійною діяльністю повинна бути достовірною. Реклама не повинна вводити в оману користувачів послуг, бути помилковою, спотвореною чи некоректною по відношенню до ваших колег. Ви не можете рекламувати себе як надавача психотерапевтичних послуг, щодо яких ви не маєте належної освіти та сертифікації.
- Якщо ви берете участь в рекламі або просуванні будь-якого продукту чи послуги, ви повинні переконатися, що ви використовуєте свої знання, навички та досвід у відповідних цілях і ваша діяльність скерована на здобуття фінансової винагороди не веде до порушення даних етичних стандартів. Ви не повинні робити або підтримувати невиправдані заяви, що стосуються конкретних продуктів. Будь-яка потенційна фінансова винагорода не повинна схилити вас до рекомендації продуктів і послуг, які ви надаєте чи рекомендуєте, якщо достовірних доказів ефективності та корисності даних продуктів/послуг для потенційних користувачів не має.

11. Ви повинні дотримуватися етичних стандартів особистої поведінки.

- Ви повинні дотримуватися етичних стандартів особистої та професійної поведінки. Ви повинні усвідомлювати, що негативна поведінка за межами професійного життя також може мати вплив на відчуття довіри до вас і вашої професії, когнітивно-поведінкової терапії загалом.
- Ви повинні бути вартими довіри, яку вам висловлюють ваші пацієнти, і діяти чесно та порядно. Ви не повинні брати участі в жодних активностях, які можуть мати вплив на довіру інших до вас та на довіру до вашої професії та когнітивно-поведінкової терапії загалом.

12. Ви повинні надати дисциплінарній комісії УАКПТ (та іншим відповідним регулюючим органам та/або професійним організаціям) будь-яку важливу інформацію про грубі порушення етичних стандартів членами УАКПТ.

- Ви повинні повідомити Етичний комітет УАКПТ (та інші відповідні регулюючі органи та/або професійні організації), якщо ви маєте важливу інформацію про порушення етичних стандартів (у т.ч. і кримінальні дії) членами УАКПТ.

- Ви повинні сприяти розгляду випадків дисциплінарних порушень членами УАКПТ, якщо ви володієте відповідною інформацією.
- У випадку скоєння членами УАКПТ кримінального злочину чи значних порушень етичних стандартів професійної поведінки, Етичний комітет може вжити відповідних заходів (включно з виключенням з членів УАКПТ, анулюванням сертифікату, внесенням до відповідного реєстру на сайті Асоціації та ін.). Втім Етичний комітет буде розглядати кожен випадок індивідуально і вирішувати, чи потрібно приймати будь-які дисциплінарні дії.